

מראי מקומות - יומא

ב.

בימים שיש לו שליטה, שהרי אמרו חז"ל כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ואם כן העוסק בדיני יום הכיפורים וסדר העבודה, הלימוד מכפר כמו שיום הכיפורים מכפר, ונמצא הפסד גדול לשטן שיעשו כל הימים כיום הכיפורים, ולא תהא לו שליטה בהם. לכך קוראים למסכת בלשון תרגום, לפי שהמלאכים אינם מבינים לשון תרגום, וגם לשון קצר 'יומא', ולא 'יומא דכפורי', כדי שלא יהיה משמעות של כפרה, ולא יעכבם.

ה. בכל יום תורמין את המזבח

במשנת רבי אהרן (קדשים, סוגיות, ס"ח, ג) כתב לחקור בגדר דין תרומת הדשן [וכעין זה דן גם המקדש דוד (ל"ב, ב)], האם המצוה היא בכל הדשן, והתרומה היא שתורם מכל הדשן שיעור תרומה, והרי זה כמו תרומת דגן שנחשבת הפרשה בכולה, או שמא המצוה היא רק בתרומה עצמה שהוא תורם. וכתב שלכאורה נפקא מינה האם צריך לתרום דוקא מהדשן החדש של אותו היום, שאם התרומה היא על כל הדשן, מסתבר שהתרומה צריכה להיות דוקא מהדשן החדש של אותו היום, שהרי בדשן של אתמול כבר נתקיימה מצוות תרומה, אבל אם אינה נחשבת כתרומה על כל הדשן, אלא שמקיים מצות התרומה בכל מקצת מהדשן, אפשר שאין חילוק מהיכן יתרום, וגם מהדשן של אתמול יכול לתרום, ע"ש.

ה. בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחוריו

במקדש דוד (ריש ס"ו ל"ב) הביא שנחלקו הראשונים בזמן קריאת הגבר, שיטת התוספות (לקמן כז: ד"ה איכא) שהיה בלילה, והיו עושין תרומת הדשן בלילה, אבל שיטת הרמב"ם (תמידין פ"ב ה"א) שהיו תורמין את הדשן בכל יום משיעלה עמוד השחר, ולהרמב"ם קריאת הגבר היה בעמוד השחר.

א. לפתח חטאת רובץ

פירש רש"י, יצר הרע מחטיאו בעל כרחו. ופירש המהרש"א, שאף שודאי הבחירה נתונה ביד האדם, וכמו שכתוב 'ואתה תמשול בו', מכל מקום יש קצת התנצלות בזה, שהקב"ה ברא יצר הרע, ואילו לא נברא לא חטאו. והדברי שאול פירש, שיש חטאים שבאים על ידי יצר הרע שמסיתו, אבל יש שמגרה היצר הרע בעצמו, וביום הכיפורים ודאי נקיים הם, אלא שהיצר הרע מחטיאם.

ומכאן הקשה הלויית חן על שיטת המהר"י ווייל (קצ"ב), שהחוטא ביום הכפורים עונשו כפול, שהרי אין רשות ליצר הרע להחטיאו, ומכל מקום חוטא, הרי שחוטא אפילו בלא פיתוי היצר. וכאן משמע שחוטא ביום הכפורים אין חטאו חמור כל כך, לפי שהיצר הרע מכריחו, עיין שם מה שכתב בזה.

ב. השטן בגמטריא שס"ד וכו'

העיר הבן יהודע, שהרי ימי השנה הם שס"ה לפי ימות החמה, ואילו קביעות יום הכפורים הוא על פי ימי הלבנה. ותירץ, שמכך מקום הרמז הוא על פי ימות החמה שהם קבועים, מה שאין כן ימי שנת הלבנה אינם קבועים, אלא משתנים אם היא שנה פשוטה או שנה מעוברת, ולכן הרמז הוא דוקא על פי ימות שנת החמה.

ג. ביומא דכפורי לית ליה רשותא לאסטוני

כתב הלי לישועה (הובא באסיפת זקנים החדש), שהטעם שקורין שם המסכת 'יומא' בלשון ארמית, הוא מכיון שהשטן אינו יכול לקטרג ביום הכפורים, לכך כשהיו רוצים ללמוד מסכת זו, היו מתייראים שהשטן יטפל עמהם ביותר, בזכרו כי באותו היום לא יוכל עמהם, ויעשה כל טצדקי למונעם מהלימוד